УДК 78.083.3

DOI 10.34064/khnum2-2114

Бондаренко О. М.

ORCID 0000-0002-2745-1907

Муніципальний заклад вищої освіти «Київська Академія мистецтв»,
04210, проспект Героїв Сталінграда, 10, м. Київ, Україна

Токата і токатність у фортепіанній творчості Юрія Решетаря

«Не математика та абстрактне мислення, історія та живе мистецтво –
і я додам ще: великий міф – дають нам ключ до проблем часу»
О. Шпенглер, «Der Untergang des Abendlandes».

АНОТАЦІЯ ■ Бондаренко О. М. Токата і токатність у фортепіанній творчості Юрія Решетаря. ■ Метою роботи є доповнення картини трансформації жанру фортепіанної токати в українській музиці початку ХХІ ст. Актуальність і наукова новизна даної статті полягає в тому, що

в ній вперше акцентується увага на культурному діалозі між музикою епохи Бароко і творчістю сучасного українського композитора Юрія Решетаря. Здійснено аналіз прийомів і засобів, що застосовуються композитором для створення діалогу часів і культур: синтезу європейських і національних параметрів жанру як відображення власного творчого методу.

Досліджено алгоритми модифікації жанру фортепіанної токати в творчості Ю. Решетаря, розкрито стильову специфіку композиторських принципів мислення та особливості пошуків композитора в жанрі фортепіанної токати. Виявлено особливості художніх і формоутворюючих елементів музичної тканини «Токати». Здійснено аналіз виконавських завдань втілення специфіки жанру. ■ **Ключові слова:** *Юрій Решетар, українська фортепіанна токата, жанр, стиль, час, діалог.*

АННОТАЦІЯ ■ **Бондаренко Е. Н. Токката и токкатность в фортепианном творчестве Юрия Решетаря.** ■ *Целью работы является дополнение картины трансформации жанра фортепианной токкаты в украинской музыке начала XXI в. Актуальность и научная новизна данной статьи заключается в том, что в ней впервые акцентируется внимание на культурном диалоге между музыкой эпохи Барокко и творчеством современного украинского композитора Юрия Решетаря. Осуществлён анализ приёмов и средств, применяемых композитором для создания диалога времён и культур: синтеза европейских и национальных параметров жанра как отражения собственного творческого метода.*

Исследованы алгоритмы модификации жанра фортепианной токкаты в творчестве Ю. Решетаря, раскрыты стилевая специфика композиторских принципов мышления и особенности поисков композитора в жанре фортепианной токкаты. Вывявлены особенности художественных и формообразующих элементов музыкальной ткани «Токкаты». Осуществлён анализ исполнительских задач воплощения специфичности жанра. ■ **Ключевые слова:** *Юрий Решетарь, украинская фортепианная токката, жанр, стиль, время, диалог.*

ABSTRACT ■ **Bondarenko Olena. Toccata and toccata style in Yurii Reshetar's piano works.**

■ **Background.** Changes in the conditions of human existence have sharpened our sense of time. Today's cultural space has adapted our perception

of art to the simultaneous existence in “offline” and “online” forms. This new reality needs its artistic embodiment. When a contemporary composer, whose name has not yet gained widespread recognition, succeeds in accomplishing such a task, it demonstrates the opening of a new page in national art and becomes an interesting and significant event. Such an event is piano music of our contemporary Yurii Reshetar, which has not yet become the subject of scientific comprehension.

The research methodology. The study is based on a synthesis of traditional musicological (genre-stylistic and comparative analysis) and modern, interpretive approaches, which are based on a question about the factors that determined the basic components of the author’s vision.

Results. Yurii Reshetar is a composer whose work is endowed with a sharp sense of beauty and uniqueness of musical language. The musical genres to which Yu. Reshetar refers belong to the classical treasury, but in the author’s interpretation they acquire a new sound. Yu. Reshetar has a unique biography. He got into the composition at the age of 30. Lack of professional education did not hinder the dynamic growth and acquisition of true compositional skill. An interested appeal to early genres is seen in the large creative heritage of the composer. Toccata, which has been included by the author in the “16 Concert Etudes” collection, is one of the many works of the composer, which embodied the ideas of movement and time. Toccata style can be found in his numerous works: in “16 Concert Etudes” cycle, in Sonata for piano in E minor, in Gigue from the Suite for Piano.

Toccata was created on October 17, 2017, it has a program content, which the author designates with the words “Purifying by fire”. To realize the chosen artistic content, the composer aptly chooses a form, which is unusual for toccata. This is an atypical rondo: A B A B₁ A, where the main theme (the theme of “fire”) is a refrain, and the theme of B and B₁ is associated with the changing of spirit state of man under the influence of fire. The texture formula of the main theme of toccata by repetitions and leaps of the main sound up and down the octave, resembles the unexpected flashes of flames.

Toccata by Yu. Reshetar is written in E flat minor. Performing of a virtuoso work on black keys has its own peculiarities: even if a performer is familiar with the pianistic difficulties, this additional difficulty encourages special concentration and control over hand coordination, to sharpening of the rationalization of movements and accuracy of finger movements. The standard of Toccata performance is its author’s interpretation, which is publicly available on the YouTube channel.

The performance impresses with a balance between the clear logic of building the form and the artistic richness of the music.

Toccata's music requires from the performer versatility of interpretation: of the artistic sense, understanding of the stylistic synthesis, creation of a modern image of the piano sound and the novelty of tonal-harmonic colors, developed metro-rhythmic sense, the ability to express the individuality. But the pianistic convenience of textural presentation is evidence of the author's natural feeling the laws of piano performance. Such impressions were shared by pianist Anastasia Zakharchenko, who performed Toccata during a competition held at the Lviv National Musical Academy named after Mykola Lysenko in December 2017.

The toccata concept has also found its artistic embodiment in other works of the composer. Energy of modernity reflected in the intention of the directed ostinato movement is also skillfully embodied by Yu. Reshetar in the "16 Concert Etudes" cycle op. 38 (21.09.2019). Each of etudes is a pearl that reveals the harmonious combination of the uniqueness of the author's stylistic qualities, the modernity of artistic thinking and the unexpected originality of texture finds. The capriciousness of figurative characteristics is embodied with such imagination and inventiveness that even a high level of technical complexity will not be an obstacle for the enthusiastic mastering of this cycle by performers. "Concert style" underlined by the author is achieved through the using of various composing methods and techniques, among which the most weight is the toccata style.

The refined aesthetics of baroque music acquires its charming and convincing embodiment in Yu. Reshetar's "Baroque Suite for Piano". The suite consists of 7 pieces, each of which is a traditional part of the suite cycle of that era: Allemanda, Courante, Menuet, Aria, Gavotte, Sarabande, Gigue. The final piece of the cycle unobtrusively embodies the toccata's principle of the ostinato movement, which is elegantly combined with the characteristic dance metro-rhythmic and ornamentation-intonational features of the baroque gigue. The refined author's stylization is full of composer's respect and special honoring of old traditions.

Conclusions. Numerous Yu. Reshetar's appeals to toccata style as to the embodiment of the image of continuous movement as a symbol of time and creative activity of a man emphasize that toccata and toccata style became one of the artistic preferences of the composer and the characteristic of his style. Every example of toccata style in the above-mentioned piano works by Yu. Reshetar becomes a real discovery. The composer proves to the listeners of his works that the toccata code

has preserved endless prospect for its development and renewal. ■ **Key words:** *Yurii Reshetar, Ukrainian piano toccata, genre, style, time, dialogue.*

Постановка проблеми. Зміни соціокомунікаційних умов буття та вплив цифрової парадигми інформаційного простору загострили наше відчуття швидкоплинності часу та болючості пристосування до новітніх непередбачуваних умов існування людства. Культурний простір сьогодення має чітке розмежування в часі на «до» та «після» і вже пристосував людське сприйняття життя і мистецтва до одночасного існування в «офлайн» та «онлайн» формах. Звісно, ця нова реальність потребує свого художнього втілення. Відчути та зобразити «сьогодення» в рамках академічної традиції та перевірених часом жанрових інваріантів – це завдання, що може вирішити тільки видатна особистість, творчість якої є новим щаблем у діалозі культур і часів. Однак, коли сучасному композитору, ім'я якого ще не набуло широкого визнання, вдається його виконати, це свідчить про відкриття нової сторінки в національному мистецтві та стає цікавою й значущою подією. Саме такою подією, на наш погляд, є фортепіанна творчість нашого сучасника Юрія Решетаря, чия діяльність ще не стала предметом наукового осмислення, що визначає актуальність та новизну пропонованого дослідження. **Метою** роботи є доповнення картини трансформації жанру фортепіанної токати в українській музиці початку ХХІ ст.

Аналіз попередніх досліджень. Існуючі наукові дослідження найбільш ґрунтовно й послідовно висвітлюють період формування та розвитку токати й поняття токатності від ХVІ до ХVІІІ ст., сучасний же етап трансформації жанру залишається вивченим недостатньо, а творчість сучасного українського композитора Юрія Решетаря для широкого мистецького загалу ще не відкрита та очікує на подальше виконавське розповсюдження.

Виклад основних положень. Юрій Решетар – композитор, творчість якого наділена дивним відчуттям краси у сприйнятті світу та неповторністю музичної мови. Стильові якості, що є впізнаваними в кожному з його творів з перших тактів їх звучання, вказують на сфор-

мованість, самобутність композиторського мислення. Музичні жанри, до яких звертається Ю. Решетар, належать до класичної скарбниці, але в авторській трактовці вони набувають нового, іноді несподівано грайливого звучання.

Юрій Решетар має унікальну біографію. Його батьки померли, коли він був ще дитиною. Тяжіння до мистецтва пододало перепони, перетнути які вдається лише людині з особливою міццю внутрішнього стрижня. Першим творчим захопленням стало образотворче мистецтво, яке митець і зараз не залишає, а поштовхом до композиторської діяльності вже майже в 30-річному віці стало знайомство з Симфонією № 5 П. І. Чайковського. «Для мене якимось відразу були зрозумілі всі мелодичні лінії, звуковедення ... До того я непогано грав на баяні, гітарі, фортепіано. Працював у Польщі, Німеччині, вісім років був джазовим піаністом у Дубаї. Був достатньо затребуваним музикантом, але саме від того часу я почав створювати багато музики, робив аранжування, писав пісні...», – розповідає композитор в приватній розмові (Бондаренко О., 2020: 1). Відсутність професійної освіти не зашкодила динамічному зростанню та набуванню справжньої композиторської майстерності. «П'ять років тому, – продовжує Юрій, – я випадково познайомився з чудовою людиною й геніальним українським композитором – Віталієм Дмитровичем Кирейком, учнем Л. Ревуцького, та показав йому кілька своїх творів. Він порадив мені вступити до Національної Спілки композиторів України та написав рекомендацію. Мене одноголосно прийняли і це, мабуть, вперше – без консерваторської освіти. Вже три роки, як я зосередився виключно на створенні музики» (Бондаренко О., 2020: 2).

Винятковість супроводжує Юрія Решетаря не тільки в житті, вона набуває унікальну художню реалізацію та стає творчою особливістю в діяльності композитора. Виникнення художнього задуму та процес його втілення в творі завжди залишається процесом таємничим та індивідуальним, але його осмислення дозволяє прояснити володіння технічними гранями композиторської діяльності, рівень майстерності своєрідної «виробничої» сторони творчості та особливості художніх уподобань. Зацікавлене звернення до старовинних жанрів наочно простежується у великому творчому здобутку композитора, як і тяжіння

до створення різноманітних циклів, де традиційні барокові жанри набувають нове змістовне та стилістичне втілення. Втім, особливу прихильність до одного з них підтвердив сам композитор, який на запитання: «Чому токата як жанр привернула Вашу увагу, та чи були для Вас якісь вже існуючі токати зразками для уподобання?», – відповів: «Це виграшний твір для піаністів – він віртуозний і має певні переваги. У ньому є почуття часу й руху. Я не типовий піаніст і не був знайомий зі всіма токатами, тому ні на що не орієнтувався. Вона писалася під настрій і якось дуже швидко вийшла, фактично – за одну ніч. А вже вдень я її закінчив, приблизно за 10 годин» (Бондаренко О., 2020: 3).

Подальша творча доля Токати стала продовженням історії її швидкого й натхненного народження: «Вона (Токата) якось відразу привернула до себе увагу виконавців, які із задоволенням виконували її на конкурсах у Львові, в Іспанії, в Ізраїлі» (Бондаренко О., 2020: 2), – каже автор з деякою сором'язливістю. Така стрімкість реалізації твору, від задуму до кінцевого результату, не є випадковою. Токата, яку автор включив до збірки «16 концертних етюдів», є одним з багатьох творів Ю. Решетеря, що втілили особливі художні ідеї («людина в творчому русі», «людина активна», «рух – це життя, а життя – це рух»). Композитор стверджує, що тема часу й руху для нього є природною й цікавою. Дійсно, токатність можна знайти в його численних творах: у циклі «16 Концертних етюдів», в Сонаті для фортепіано *e-moll*, в Жизі з Сюїти для фортепіано. В усіх цих творах бачимо оновлення мовно-інтонаційного швидко впізнаваного токатного коду, кристалізація якого відбулася ще наприкінці XVI – початку XVII ст. в творчості Дж. Фрескобальді, Алессандро та Доменіко Скарлатті, Й. С. Баха.

Підкреслимо, що використання токатного коду як специфічного гена моторного руху й символу часу є характерним не тільки для віртуозного жанру токати або художнього образу стрімкої активності, наполегливості, азарту, механістичності тощо. Воно зумовлене особливим відчуттям сьогодення і відображенням реальності через специфічні засоби музичної мови. Можливо, Ю. Решетар так гостро відчуває час, як митець і як людина, завдяки рисам свого характеру, які мають щось спільне з тією наполегливістю, яка властива саме токат-

ності. На запитання: «Чи є токата особливим жанром, тип комунікації якого зі слухачем має найбільш вражаючі переваги за можливостями емоційного впливу?», – композитор з відчутною посмішкою відповів: «Так, звісно! Саме тому виконавці часто обирають токати для виступу на концертах чи на конкурсах!» (Бондаренко О., 2020: 3).

Токату було створено 17 жовтня 2017 р. В контексті історії жанру виникає часова арка, яка відправляє увагу дослідника на 100 років назад, коли з'явилася Сюїта М. Равеля, присвячена пам'яті загиблих на війні друзів композитора. Токата в цьому циклі – остання п'єса. Вона побудована на різноманітних видах репетиційного викладу та акордах *martellato*, проте головною ознакою динамічної процесуальності в її драматургії є поступове та безперервне *crescendo*. Як зазначає В. Жаркова, «квінтесенція руху в його найрізноманітніших видах і формах народжує дивовижну візуальність, тілесну відчутність музики М. Равеля, вкорінених в самих сутнісних принципах французької музичної культури» (Жаркова В., 2009: 489).

Токата Ю. Решетаря, як і вищезгадана Токата М. Равеля, має програмний зміст, який автор позначає назвою: Токата «Purifying by fire» – Токата «Очищення вогнем». Створюючи напрямок для виконавської фантазії, автор одночасно започатковує діалог з художнім змістом майбутніх інтерпретаторських версій та з майбутніми слухачами. Традиційно для багатьох народів світу вогонь є символом стихії та енергії, що має сакральний зміст, який неможливо забруднити. А в стародавній традиції слов'ян полум'я дає потужні духовні можливості – очищення душі й тіла, пізнання людської суті. Традиційно подолання полум'я стає не тільки випробуванням для характеру людини, але й можливим зціленням. Вогонь – це саме те, що об'єднує людей усіх поколінь та епох, символ кохання та самого життя.

Для реалізації художнього змісту композитор вдало обирає нехарактерну для токати форму. Зазвичай, віртуозна токата – це п'єса, що написана в тричастинній формі. Токата ж Ю. Решетаря – це нетипове рондо: А В А В₁ А, де головна тема (тема «вогню») є рефреном, а тема В та В₁ асоціюється зі змінливим станом людини під впливом вогню. Фактурна формула, що влучно втілює в головній темі токати образ вогню – репетиції та стрибки основного звуку на октаву вверх

і вниз (октавні стрибки в партії правої руки) – нагадує несподівані сполохи язиків полум'я, їх швидкі й короткочасні злети та падіння.

Зазначимо, що текстова програмність нетипова для жанру фортепіанної токати: лише окремі з відомих зразків поєднують авторську ремарку для відтворення конкретного художнього змісту та графічний текст музичного твору. Крім згаданого твору М. Равеля, є лише декілька токат, які пов'язані з конкретним програмним замислом. Унікальною композицією, що визначила долю української фортепіанної токати, є перший зразок цього жанру в українській фортепіанній літературі, створений М. Лисенком – Токата з «Української сюїти у формі старовинних танців» на народнопісенні теми (1869). Блискучий піаніст, М. Лисенко створив національний варіант старовинного європейського жанру, синтезувавши традиційні атрибути токати та український інтонаційно-ритмічний колорит. До програмних зразків належить і Токата Ю. Іщенка – масштабний і драматичний твір, що був написаний 1968 р. та виконувався на Всеукраїнському конкурсі молодих піаністів як обов'язкова віртуозна п'єса сучасного українського композитора: «Токата Ю. Іщенка постає символом синтезу новизни і традицій на кількох художніх рівнях організації творчої думки і музичної тканини» (Бондаренко О., 2017: 82–83). Новизна композиторського рішення визначена художнім задумом – музичної «реконструкції» історичних подій 1917–1918 років, пов'язаних з організацією повстання на київському заводі «Арсенал». Самобутність композиторського стилю в цьому творі зумовлена специфікою тонально-гармонічної мови, складною поліритмічною організацією, самобутністю трактування фортепіано як інструмента, здатного створити оркестрову палітру звучання (про що, зокрема, свідчить трирядковий принцип нотного запису).

Токата Ю. Решетаря написана в тональності *es-moll*. Виконання віртуозного твору на чорних клавішах має свої особливості: навіть обізнаного на піаністичних складностях виконавця ця додаткова складність спонукає до особливої концентрації уваги та контролю за координацією рук, до загострення раціоналізації рухів й влучності руху пальців. У цьому аспекті Токата Ю. Решетаря споріднена з деякими виконавськими завданнями відомих фортепіанних творів, зокре-

ма – Етюд *Ges-dur* (op. 24) Ф. Шопена, Етюдів-картин *es-moll* (op. 33) і *Es-dur* (op. 39) С. Рахманінова, Токати *cis-moll* К. Дебюссі, Токати *b-moll* А. Хачатуряна.

Однією з головних жанрових ознак в Токаті є метро-ритмічна організація остинатного руху. Зазвичай, характерними для токат є розміри $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$. Натомість у Токаті Ю. Решетаря обраний для головної теми розмір – $\frac{5}{8}$, що ускладнює виконавське завдання. Примножує виконавські ритмічні складнощі акцентуація, яка є не тільки синкопованою, а ще й усамостійненою в партіях правої та лівої руки. Фактично, піаніст змушений під час виконання перебувати «на лінії вогню» та грати весь твір у цілеспрямованому відцентровому остинатному русі.

Еталоном виконання Токати є її авторська інтерпретація, з якою можна ознайомитися на каналі YouTube (Решетар Ю., 2017). Виконання вражає балансом між чіткою логікою вибудовування форм та її художньо-емоційним наповненням. Артикуляційна чіткість метро-ритмічної пульсації та акцентуації Токати стають привабливими жанровими домінантами, які забезпечують ефектність репрезентації музики та майже візуально відтворюють її художній зміст. Яскраве відчуття сучасності інтонації, що з першого такту підкорює своєю природністю і навіть простотою звучання, отримує значення авторської стильової риси. Вміння утримати контур інтонаційної горизонталі стає запорукою вибудовування цілісної форми. Піаністу вдається знайти різні фарби і відтінки звучання фортепіано в чергуваннях музичних епізодів **A**, де туше цупке, артикуляційно конкретизоване, і **B** – де репетиційність головної теми зникає і *martellato* акордів набирає більшої насиченості й гучності. Конкретика пальцевого і кистьового ударного туше підкреслює загостреність внутрішньої поліритмії в епізоді **A**; акцентовані акордові побудови в епізодах **B** сповнені шляхетністю і масштабності процесуального розвитку музики. Тому створюється враження протиставлення стихій вогню як природного явища та вогню як уособлення людського самопоходання та самоочищення.

Музика вимагає від виконавця багатогранності прочитання художнього змісту, розуміння особливостей стильового синтезу, створення сучасного образу звучання фортепіано і новизни ладо-гармо-

нічних фарб, розвиненого метро-ритмічного почуття, вміння проявити свою індивідуальність. Але піаністична зручність фактурного викладу є свідченням природного відчуття автором законів фортепіанного виконавства.

Саме такими враженнями поділилася піаністка Анастасія Захарченко, яка виконувала Токату під час конкурсу, що проходив у Львівській Національній Музичній Академії імені М. В. Лисенка в грудні 2017 р. Фактично, це виконання було прем'єрою Токати. Анастасія Захарченко – талановита піаністка, учениця професора Львівської Національної Музичної Академії імені М. В. Лисенка, Народної артистки України Оксани Михайлівни Рапіти. Вона так розповіла про свій досвід виконання Токати: «Коли я вперше виконала Токату на конкурсі, вона відразу постала в центрі уваги слухачів: після виконання традиційно академічної частини програми Токата слухалася як п'єса на “bis”. Вона така сучасна, свіжа, в ній є захоплюючий відцентровий рух і такі дуже привабливі та емоційно впливові речі, як жива інтонація, яскраве крещендо, віртуозність. Відразу після виконання мене всі питали, навіть аспіранти, хто автор і що це за п'єса», – з захопленням поділилася враженнями виконавиця (Бондаренко О., 2020: 1). На запитання: «Що в Токаті є найбільш складним для виконавця?», – відповідь була очікуваною: «Твір здається не дуже складним, але тільки за умови, що вдасться опанувати метро-ритмічні складнощі та ідеально вправлятися з особливою чіткістю, навіть з цупкістю, артикуляції. Мені було цікаво відчутися сучасну енергію твору, той посыл і напругу нашого XXI століття як інтенцію руху вперед до кінця понад усе!» (Бондаренко О., 2020: 2).

Токатний принцип набув свого художнього втілення і в інших творах композитора. Сучасна енергія як інтенція спрямованого остинатного руху майстерно втілена Ю. Решетарем і в циклі «16 Концертних етюдів» ор. 38 (21.09.2019). Кожен з етюдів – це перлина, яка розкриває гармонійне поєднання неповторності авторських стильових якостей, сучасність художнього мислення, неочікувану самотність фактурних знахідок та деякі традиційні ознаки безпедального піанізму, які втілюють феномен токатності. Л. Гаккель визначив комплекс

характерних для токати звукових прийомів і відмітив широке їх застосування в різних жанрах: «Дуже поширеним виявляється ударно-шумовий різновид безпедального піанізму. Фактура у цьому випадку може бути і лінійною, і акордово-гармонічною (останнє частіше): в будь-якому варіанті переважає артикуляція *non legato* і репетиційно-мартеллянтний техніцизм» (Гаккель Л., 1976: 19). Примхливість образних характеристик втілено з такою фантазією й винахідливістю, що навіть високий рівень технічної складності не стане перепорою для захопленого опанування цього циклу виконавцями. Підкреслена авторською назвою «концертність» досягається завдяки використанню різних композиторських методів та прийомів, серед яких найулюбленішою є токатність.

Так, Етюд № 1 *C-dur*, що відкриває цикл, заснований на принципі токатного руху, в якому сталі формули *martellato* набувають неочікуваного, майже «весняного» звучання завдяки зіставленню однойменних мажору і мінору, блискучих барв соковитих альтерованих гармоній, утриманню пульсації шістнадцятих при мінливості метро-ритму з чергуванням розмірів $11/8$ та $12/8$.

Рафінована естетика барокової музики набуває свого чарівного і переконливого втілення в «*Baroque Suite for Piano*» Ю. Решетаря. Сюїта складається з 7 п'єс, кожна з яких є традиційною часткою сюїтного циклу тієї епохи: *Allemanda*, *Courante*, *Menuet*, *Aria*, *Gavotte*, *Sarabande*, *Gigue*. Фінальна п'єса циклу ненав'язливо втілює токатний принцип остинатного руху, який елегантно поєднується з характерними танцювальними метро-ритмічними та орнаментально-інтонаційними ознаками барокової жиги. Витончена авторська стилізація сповнена композиторської поваги і особливого вшанування старовинних традицій.

Багатогранність художніх можливостей токатного принципу Ю. Решетар відчуває на глибинно-змістовному й, водночас, емоційно-барвистому рівнях. У Сонаті *es-moll* для фортепіано Ю. Решетар демонструє втілення драматичної характеристики токатного руху – його механістично невгамовного, наполегливо дієвого спрямування (головна партія). А в п'єсі «*Amusing Cakewalk*» за допомогою джазових ритмів та інтонацій митець відкриває ще одну сторінку художньої

та стильової реалізації генетичного коду жанру – підкреслено ігровий та скерцозний шарм токатного руху.

Висновки. Численні звернення Ю. Решетаря до токатності як втілення образу безперервного руху та символу часу й творчої активності людини підкреслюють, що токата й токатність стали одним з художніх уподобань композитора та набули значення характерної риси його творчості. Кожен зразок токатності у вищезгаданих фортепіанних творах Ю. Решетаря стає справжнім відкриттям. Композитор доводить слухачам своїх творів, що токатний код зберіг нескінченну перспективу свого розвитку та оновлення.

ЛІТЕРАТУРА

- Бондаренко, О. (2020, 12 лют.). Інтерв'ю з А. Захарченко. (Рукопис [Електрон. ресурс]). Зберігається в особистому архіві О. Бондаренко, 2.
- Бондаренко, О. (2017). *Токата в українському фортепіанному мистецтві: генеза та шляхи трансформації жанру*. (Дис. ... канд. мистецтвознавства). Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків, 92.
- Бондаренко, О. (2020, 7 лют.). Інтерв'ю з композитором Ю. Решетарем. (Рукопис [Електрон. ресурс]). Зберігається в особистому архіві О. Бондаренко, 3.
- Гаккель, Л. (1976). *Фортепианная музыка XX века*. Очерки. Ленинград: Советский композитор, 296.
- Жаркова, В. (2009). *Прогулки в музыкальном мире Мориса Равеля (в поисках смысла послания Мастера)*. Киев: Автограф, 528.
- Решетар, Ю. (2017, 19 листоп.). "Toccata" (purifying by fire). YouTube. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=C3mwWDOh2lw>

REFERENCES

- Bondarenko O. (2020, February 12). Interv'iu z A. Zakharchenko [Interview with A. Zakharchenko]. (Manuscript [Electronic resource]). Stored in the personal archive of O. Bondarenko, 2 p. [in Ukrainian].
- Bondarenko, O. (2020, February 7). Interv'iu z kompozytorom Yu. Reshetarem [Interview with the composer Yu. Reshetar]. (Manuscript [Electronic resource]). Stored in the personal archive of O. Bondarenko, 3 p. [in Ukrainian].

- Bondarenko, O. (2017). *Tokata v ukrainskomu fortepiannomu mystetstvi: heneza ta shliakhy transformatsii zhanru* [Tokata in Ukrainian piano art: genesis and ways of genre transformation]. (Candidate's dissertation). Kharkiv National University of Arts named after I. P. Kotliarevsky. Kharkiv, 92 [in Ukrainian].
- Gakkel, L. (1976). *Fortepiannaya muzyka XX veka. Ocherki* [Piano music of the twentieth century. Essays]. Sovetskiy kompozitor, 296 [in Russian].
- Reschetar, George. (2017, 19 листоп.). "Toccata" (purifying by fire). YouTube. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=C3mwWDOh2lw>
- Zharkova, V. (2009). *Progulki v muzykalnom mire Morisa Ravelya (v poiskakh smysla poslaniya Mastera)* [Walks in the musical world of Maurice Ravel (in search of meaning of the message by Master)]. Kiev: Avtograf, 528 [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 20.02.2020 р.